

ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SOCIETYDOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-343-9-19>**THE PHENOMENON OF LEGAL INFORMATION
IN MODERN SOCIETY****ФЕНОМЕН ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ
В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ****Burdonosova M. A. Бурдоносова М. А.**

*Candidate of Legal Sciences, Associate
Professor,
Associate Professor at the Constitutional
and Administrative Law Departmen
State University of Infrastructure and
Technologies
Kyiv, Ukraine*

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного та
адміністративного права
Державний університет
інфраструктури та технологій
м. Київ, Україна*

У світі щосекунди відбувається обмін інформацією у всьому різноманітті її способів поширення та форм прояву. Поява нових якостей інформації зумовлює в суспільстві революційні зміни. Нові технології, пов'язані із виробництвом інформації як нематеріального блага, формують принципово нове, інформаційне суспільство. Можливості інформаційних технологій призводять до появи єдиної соціально-економічної системи, що об'єднує весь світ, це ж стосується і сфери правової дійсності. Сучасну правову систему також неможливо уявити без створення, використання та обміну правової інформації.

Інформаційна епоха призводить до формування нового суспільства, яке є не лише глобальним, але й мережевим (network society). Для нього характерний спонтанний розвиток в результаті взаємодії багатьох соціальних груп та окремих людей [1, с. 43].

Розглядаючи інформацію в контексті інформаційного суспільства, можна стверджувати, що вона виступає головним продуктом і основою його функціонування та еволюції, породжуючи нові знання. В свою чергу, функціонування інформаційного суспільства забезпечується розвитком інформаційної інфраструктури, одним з елементів якої є інформаційні ресурси [2, с. 25]. Інформаційні ресурси виступають джерелами інформації та становлять собою документи та масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних,

депозитаріях, музейних сховищах та ін.), що необхідні для забезпечення інформаційних потреб споживачів у визначеній сфері діяльності.

В загальному розумінні, інформація – це відомості про які-небудь події, чиюсь діяльність; повідомлення про щось; стаття, допис, що містить фактичні дані; відомості в будь-якій формі та вигляді, на будь-яких носіях; пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості [3, с. 132].

Поняття «інформація» можна розглядати у декількох змістах: у широкому, який відображає використання даного поняття у загальній системі суспільних відносин у повсякденному житті, та у вузькому змісті, наприклад, правовому, який відображає особливості інформації як елементу лише правовідносин.

У широкому змісті під інформацією розуміють різні повідомлення, відомості про навколишній світ, процеси, що в ньому відбуваються, про події, ситуації. Інформація багатоаспектна: існує у неживій природі, кібернетичних системах (алгоритми програмування обчислювальної техніки), у живих організмах (генетична інформація), циркулює у суспільстві (соціальна інформація). Саме багатоаспектність інформації спричинила різноманітні тлумачення її сутності у науковій літературі, оскільки термін широко розповсюджений у різних галузях знань, однак не існує єдиного загальнонаукового поняття. У теорії інформації вона визначається через знання про навколишній світ, усунення невизначеності, у філософії – як відображення багатоманітності [4, с. 12].

Ст. 1 Закону України «Про інформацію» дає наступне її визначення – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді; основними функціями матеріального носія є збереження інформації та передавання її у часі та просторі. А в ст.10 наведено невичерпний перелік видів інформації за змістом: про фізичну особу; довідково-енциклопедичного характеру; про стан довкілля (екологічна інформація); про товар (роботу, послугу); науково-технічна інформація; податкова; правова; статистична; соціологічна; критична технологічна інформація та інші види [5].

Визначення видів інформації та права на неї у відповідному законі України змінювався декілька разів за останні 20 років, це відповідає тим процесам, які відбуваються в соціально-інформаційній сфері з урахуванням науково-технічного розвитку: поява нових видів інформації, способів отримання, поширення та обміну нею, технічних приладів та носіїв інформації і т.д. Це є якісним показником відповідності українського законодавства сучасним реаліям, при тому, що встигати за темпами розвитку соціуму в інформаційній сфері є складним завданням.

У вузькому правовому розумінні поняття інформація почало активно використовуватися в юридичній науці з 1970-х років. Терміном «правова

інформація» охоплюються відомості, що містяться в нормативних актах, а також різноманітні соціально-політичні дані про закони, тексти законопроектів та інших нормативних актів, процедури їх обговорення, НПА, які набули чинності, акти офіційного тлумачення, матеріали систематизації, кодифікації і т.д.

Ст. 17 Закону України «Про інформацію» визначає, що права інформація – це будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо.

Джерелами правової інформації є Конституція України, інші законодавчі і підзаконні НПА, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань. З метою забезпечення доступу до законодавчих та інших нормативних актів фізичним та юридичним особам держава забезпечує офіційне видання цих актів масовими тиражами у найкоротші строки після їх прийняття [5].

Отже, права інформація може бути класифікована як інформація та інші дані, що містяться в юридичних актах, нормативних, технічних, референтних та наукових матеріалах, а також дані правового характеру, якими обмінюються суб'єкти правових відносин під час їх взаємодії, в результаті чого упорядковується їх діяльність.

Права інформація може бути офіційною або неформальною за своєю природою, але її основна мета є незмінною – це ефективна можливість керувати поведінкою суб'єктів у визначених межах. Таким чином, правову інформацію, в залежності від того, хто є її джерелом і на кого вона направлена, можна розділити на три групи: офіційна права інформація; інформація індивідуально-правового характеру, що має юридичну силу; неофіційна права інформація [6, с. 8].

Таким чином, повний цикл юридичного розвитку – від правосвідомості до правореалізації – включає в себе сприйняття, створення, зміну та передавання правової інформації. Зазначені процеси відображаються у свідомості індивіда. Наслідком цього відображення є їх втілення у конкретних правових вчинках. А права інформація, що міститься в тексті юридичної норми, після усвідомлення її особою, стає ефективною силою, яка керує та спрямовує поведінку суб'єкта. Якщо індивід вирішує дотриматися правила, закладеного в нормі права, його поведінка стає суспільно правильною, співмірною праву, тобто правомірною, якщо ж порушує норму, то поведінка стає протиправною. Це відбувається в результаті впливу правової інформації на свідомість конкретного індивіда. Що, в свою чергу, в масштабах суспільства визначає

шаблони та звичаї поведінки великих мас людей та створює основу правопорядку в державі та соціумі.

Література:

1. Береза А. В. Феномен інформації у суспільстві та державному управлінні. Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / редкол. : С. В. Ківалов (голов. ред.), Л. І. Кормич (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.]; МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. Одеса: Фенікс, 2011. Вип. 43. С. 40–45.
2. Голубицький О., Шевчук О. Електронний уряд. К., Довіра, 2002. 160 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
4. Марущак А.І. Інформаційне право України : Підручник. Київ: Дакор, 2011. 456 с.
5. Про інформацію : Закон України від 02.10.92 р. Відомості Верховної Ради України. 992. № 48. Ст. 650. Редакція від 15.06.2022, підстава – 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення 02.08.2023).
6. Бурдоносова М.А. Правова інформація як елемент системи правового впливу. DICTUM FACTUM, № 1(13). Київ: ДУІТ, 2023. С. 5–12.